

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΠΑ

Κιλέ μου πατέρα!

Έρχομαι. Έπληρα τὸ φύλλο μου: τὸ τακτικὸ ἐτελείωσε καὶ γυρίζω πίσω σπῖτι μας γραμματισμένους. Ὁ λοχίας μας μ' ἀγάπησε καὶ τὰ δύο χρόνια ποῦ ἔμεινα στὸ στρατὸ μ' ἔμαθε νὰ διαβάζω, νὰ γράφω, νὰ λογαριάζω· εἶναι ἀλήθεια, ὅπως καὶ σὰς τὼ γραψα ἄλλοτε, πῶς στὴν ἀρχὴ ἐδυσκολεύτηκα, μὰ εἶχα ἐπιμονή, καὶ ἡ καλωσύνη τοῦ κύρ λοχία μοῦδινε θάρρος. Τὸ καλὸ εἶναι πῶς μετῆς ὀλίγες γνώσεις μου κατόρθωσα νὰ μάθω πόση ἀξίαν ἔχει ὁ πατέρας καὶ πόσον δυστυχησμένος εἶμαι ποῦ ἔχασα τὴ μάνα μου, Σ' ἀγαπῶ γι' αὐτὸ διπλᾶ, χρυσέ μου πατέρα, καὶ ἀνυπομονῶ νὰ σ' ἀγκαλιάσω, νὰ σὲ φιλήσω καὶ νὰ μ' εὐλογήσῃς μετὰ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Φίλησέ μου τὴν Ἀννεζιώ μας καὶ τὸν μικρὸ μας τὸν Κωσταντῆ. Βυζαίνει ἀκόμα, αἱ δὲν βυζαίνει; Καλὴν ἀντάμωσιν λοιπὸν γλήγωρα, πολὺ γλήγωρα. Σὲ φιλῶ γλυκὰ καὶ ζητῶ τὴν εὐχὴ σου.

Ὁ υἱός σου

Ἀνδρέας Ἀρτωρίδης

Ἐδάκρυσε ἀπὸ συγκίνησιν καὶ χαράν, ἅμα ἐτελείωσε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ὁ Παπᾶ-Ἀνθίμος τὴν ἐσθίγξε ἐπάνω εἰς τὸ στῆθος τοῦ καὶ ἔπειτα τὴν ἐθύλαξε καλὰ μετὰ τῶν πτυχῶν τοῦ ράσου τοῦ. Τώρα ἠγέρθη ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὰ ὀμματοῦάγια τοῦ, ἐδιόρθωσε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ τὸν καλογερικὸν σκοῦφον καὶ ἐδάδισε δύο-τρεῖς φορὰς κατὰ μῆκος τοῦ δωματίου καὶ πάλιν στρεφόμενος ὀπίσω. Τὸν περίπατόν τοῦ καὶ τὰς σκέψεις τοῦ διέκοψαν τὰ τέκνα τοῦ, ἡ χαριτωμένη Ἀννεζιώ καὶ τὸ μικρὸ τὸ βυζανιάρικο ὁ Κωσταντῆς εἰς τὰ χέρια τῆς παραμάνας. Τῆς εἶπεν ὁ Παπᾶς τὰς καλὰς εἰδήσεις, ἠσπάσθη τρυφερῶς τὴν Ἀννεζιώ καὶ ἐπῆρεν εἰς τὰ γόνατα τὸν μικρούλην. Τὸν ἐχόρευε ψάλλον ἐκκλησιαστικὸν ὕμνον, ὁ δὲ μικρὸς, ψελλίζων:

— Παπᾶ! πα-πᾶ! ἔδωρε μετὰ τὰ μικρά, τὰ τριανταφυλένια χερὰκια τοῦ, τὴν ψαρήν γενειάδα τοῦ ἱερέως.

Ἡ παραμάνη ἡ Βιολέττα, ἐβλεπε τὴν οἰκογενειακὴν σκηνὴν καὶ ἐνεθυμεῖτο τὴν πατρίδα τῆς, τὸν ἄνδρα τῆς, τὰ παιδιὰ τῆς, τὸ κτῆμα τῆς. Καὶ ὁ Παπᾶς Ἀνθίμος ὅμως ἀνεστέναξε τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἐπέταξε εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ, ἡ ὁποία ἔφυγε πρὸ καιροῦ, ἀπὸ τότε ποῦ εἶδε τὸν κόσμον ὁ Κωσταντῆς, διὰ τὸ μακρινὸ ταξίδι εἰς τὰ γαλανά καὶ ἠλιοφώτιστα καὶ δροσερὰ ὁμῶς βασιλεία τοῦ Θεοῦ!

..

Ὁ δρόμος ποῦ πηγαίνει εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀναργύρους εἶναι ὁ ἴδιος δρόμος πολλῶν ἐσοχῶν τῆς Σύρου. Πρὸ καιροῦ ἀδιόρθωτος, εἶναι πλήρης χωμάτων, πλήρης λάκκων. Αὐριον εἶναι τῆς ἐκκλησίας ἡ ἑορτὴ καὶ ὁ κόσμος τρέχει πεζός, μετὰ τὰ στακτερὰ γαϊδουράκια, μετὰ τὰς ἀναπαυτικὰς ἀ-

μάζας. Τὸ χῶμα σκάνεται σύνεφθο ἀπὸ τὰ πολλὰ πόδια καὶ σκεπάζει τὸν κόσμον, μέσα δὲ μία ἐνοχλητικὴ ὁμίχλη! Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἀπὸ κάθε τάξιν, διακρίνεται φαῖδον ἀπὸ τὸ χῶμα τὸ ράσον τοῦ παπᾶ-Ἀνθίμου καὶ τὸ ὑψηλὸν τοῦ καλλιμαίχιον· πλησίον τοῦ πηγαίνει νέος ἡλιοκαμμένος, ξανθός, γλυκὺς, ὠραῖος, μετὰ στρατιωτικὰ καὶ τὸ πιλῆκιον κλίνει μετὰ χάριτος ἐπὶ τῆς παρείδς τοῦ. Βλέπει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὡς ξένος, καὶ τὸ μάτι τοῦ παίζει πότε μὲν δεξιὰ εἰς βραχῶδες βουνὸν, πότε ἀριστερὰ κάτω εἰς τὴν λαγκάδα μετὰ τοὺς λαχανοκήπους, ἢ ἀντικρὺ εἰς τὸν λόφον μετὰ τοὺς μυρωμένους σχοίνους. Στρέφει ὀπίσω κάποτε καὶ ἀγκαλιάζει τὸ βλέμμα τοῦ τὰς λευκὰς οἰκίας τῆς Σύρου, τὸν ἡσυχον λιμένα, τὰ ἄπειρα πλοῖα, τὰς ὑψηλὰς καπνοδόχους, καὶ μακρὰν μακρὰν τὴν γαλανὴν Θῆνον!

Ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας κρούεται χαρμωδύνως καὶ πληθὺς φῶτων πλημμυρεῖ τὴν ἐκκλησίαν, ἄφθονα ἀνάπτονται τὰ κηρία καὶ ἡ εἰκὼν τῶν ἁγίων ἐδέχθη μυριάδας φιλημάτων· ὁ Παπᾶ-Ἀνθίμος σπεύδει, σπεύδει, καὶ λαχανιασμένος, λέγει ποῦ καὶ ποῦ κανένα λόγον στὸ νεοφερμένο τοῦ παιδί, στὸν καλοδεχτὸ τοῦ τὸν γυιὸ τὸν Ἀνδρέα.

Εἰς τὸν περιβόλον τῆς ἐκκλησίας στέκεται ἡ Βιολέττα μετὰ τὸν μικρὸν τὸν Κωσταντῆν καὶ σιμά τῆς ἡ Κυρὰ Κώσταινα μετὰ τὴν κόρην τῆς τὴν μαυρομάττα τὴν Κατίγκω, τὴν μελαχροινὴν Κατίγκω, τὸ εὐμορφώτερο κορίτσι τῆς ἐσοχῆς, ποῦ κρατεῖ τώρα ἀπὸ τὸ χέρι τὴν χαριτωμένην Ἀννεζιώ, τὴν κόρην τοῦ παπᾶ-Ἀνθίμου.

— Καλῶς τοι. — Καλῶς ὦριδες. — Καλῶς σὰς εὗρηκα. — Δὲς ἐκεῖ γυιὸ ποῦ τὸν ἔχει ὁ Παπᾶς! — Καλοροζικός, παπᾶ. — Νὰ σοῦ ζήσῃ! — Καὶ γαμπρός! Καὶ ἄφθονοι αἱ εὐχαὶ ἐπιπτον καὶ ὁ Ἀνδρέας ἐδίδε τὸ χέρι τοῦ εἰς ὁλοὺς καὶ ὁ Παπᾶς νύχαριστε, ἐνῶ ἐσθόγγιζε τὸν ἰδῶτα τοῦ μετὰ τὸ μεγάλο μανδύλι τὸ κόκκινον καὶ κιτρινωπὸν! Ἡ Κατίγκω μόνον ἐβλεπε κάτω ντροπαλῆ, δὲν ἐθαῖζε λέξι, ἐθεώρει ἀνῆσυχος τὰ γύρω τῆς γενόμενα.

Ὁ ἐσπερινὸς ἐψάλη, ἔγινε ἡ παράκλησις, τὸ ἐσπέρας ὁλονυκτία. Ἡ ἑορτὴ παρήλθεν καὶ ὁ παπᾶ-Ἀνθίμος χαίρεται τὸν υἱὸν τοῦ ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ δὲν χαίρεται, ὁ υἱὸς τοῦ εἶνε λυπημένος.

Εἶναι ὥραια βραδεῖα, ἡ σελήνη μετὰ ἀργυρὰς ἀκτῖνας περιβάλλει τὸν κῆπον. Μακρὰ ἀπλώνονται αἱ σκιαὶ τῶν δένδρων καὶ τὸ ζῶον τοῦ παπᾶ-Ἀνθίμου στρέφει τὸ μαγγανοπήγαδον καὶ τὸ νερὸν ἀργυροῦν κυλίστα εἰς τὴν στέρναν. Στρέφει εὐθύμως τὸ μαγγανοπήγαδον καὶ ὁ Παπᾶς, μετρεῖ εἰς τὴν γωνίαν, ὑπὸ τὴν δροσὸν τῆς νυκτὸς κάτω ὑπὸ τὴν καταπράσινον κληματαριά τὸ ἡλεκτρινον κομπολογιόν τοῦ. Ὁ Ἀνδρέας τὸν πλησιάζει

κουρασμένος ἀπὸ τὴν ἐργασίαν. Ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐδιόρθωνε τὸν κῆπον, ἐλάκκισεν ἐδῶ, ἐπότισεν ἐκεῖ, ἔσπειρε εἰς τὸ ἐπάνω χωράφι. Ἐπλησίασε τὸν πατέρα τοῦ, ἐφίλησε τὸ χέρι τοῦ καὶ ἐκάθισε σιμά τοῦ, ἀκουμπῶν εἰς τὸν στύλον τοῦ πηγαδιοῦ. Ἡσυχία, γαλήνη! Ἡ σελήνη ἀργυρᾷ, τὸ νερὸν κυλίστα ἀργυροῦν εἰς τὴν λίμνην, ὁ Παπᾶς ἐκκοκίζει τὸ χρυσοῦν ἡλεκτρινον κομπολόγιον καὶ ὁ μάγγανος στρέφει εὐθύμως ἐν τῇ σιωπῇ τῆς νυκτὸς.

— Ἀνδρέα μου, ξεύρεις, εἶπεν ὁ Παπᾶς. — Τὴ πατέρα; — Ἀκουσέ με νάχῃς τὴν εὐχὴν μου, παιδί μου! ἡ μητέρα σου πέθανε τώρα ἐνάμις χρόνος, ὁ Κωσταντῆς μας ἐμεγάλωσε, θὰ τὸν ἀποκόψωμεν. ἐσύ ἐκλείσεις τὰ εἰκοσιδύο. Ἡ παραμάνη θὰ φύγῃ, χρειάζεται γυναῖκα στὸ σπῖτι μας, γυναῖκα καλὴ, ἀξία, νοικοκυρά, νὰ ἀναθρέψῃ τὴν Ἀννεζιώ μας, νὰ δείξῃ μαζί μου τὸν ἴδιον δρόμον στὸν Κωσταντῆ. Ἡ σκέψις αὐτὴ με ἔτρωγε καιρὸ πρὶν νδρῆς, γυιέ μου, καὶ ἐσυλλογίστηκα πῶς καλὰ θὰ ἦταν νὰ σοῦ εὗρισκα μία σύντροφο.

— Τὴ λὲς πατέρα; Καὶ ἔτρεμε γιὰ τὴν φιλενάδα τοῦ, γιὰ τὴν μελαχροινὴν Κατίγκω, τὴν κόρην τῆς γειτόνισσας ποῦ ἀνετράφηκαν μαζί σὺν ἀδέλφῃ. Γιὰ τὴν Κατίγκω ποῦ τὸν ἔκανε τόσο νὰ πονῇ!

— Ἀκουσε παιδί μου, σὲ ξέρω καλὰ καὶ σ' ἀγαπῶ. Ἡ κυρὰ Κώσταινα ἡ γειτόνισσά μας, ἔχει ἓνα πολὺ καλὸ κοριτσάκι. Ἀνατραφήκατε μαζί, εἶναι μοναχοκόρη. Ὁ μπάρπα-Κώστας δὲν ἔχει καμμιά ἀντίρρηση, ὅπως δὲν θὰ ἔχῃς καὶ σὺ καὶ ἐστὶ λέμε νὰ σὰς εὐλογίσωμεν.

— Πατέρα, πατέρα, εἶπεν ὁ Ἀνδρέας καὶ ἐφίλησεν τὰς δύο χεῖρας τοῦ ἱερέως, ἡ καρδιά τοῦ ὅμως ἐκτύπα δυνατὰ, ἐλυποῦντο.

— Αἱ τί λὲς; — Ὅπως θέλῃς πατέρα, σὲ ἀκούω. — Σοῦ τὸ εἶπα, παιδί μου, εἶναι καλὴ ἡ Κατίγκω, φρόνιμη νοικοκυρά, θὰ πιάσῃ τὸ σπῖτι μας, καὶ δὲν θὰ ρημάξῃ ἔρημο. Θὰ θαρρῶ πῶς βλέπω τὴν καὶ μὲν τὴν μητέρα σου καὶ θὰ εἶμαι ἡσυχος διὰ τὸ μέλλον τῶν ἄλλων δύο παιδιῶν μου. Θὰ τ' ἀγαπᾷς καὶ σὺ, δὲν εἶναι ἔτσι;

— Ἐννοία σου, πατέρα, ὅπως ἐσύ ἐφρόντισες γιὰ μένα, θὰ κάνω κ' ἐγώ, θὰ τοὺς μάθω, ὅ,τι καλὸν ἠξεύρω, θὰ τὰ συμβουλεύω. Θὰ ζητῶ τὴν γνώμην σου. Ὅταν λείπῃς θὰ εἶμαι ὁ πατέρας τῶν, ὅταν εἶσαι ἐδῶ θὰ εἶμαι βοηθός σου.

Ἐφιλῆθησαν, ἐξέλεψαν τὸν ἡμίονον καὶ ἡ ἡσυχία ἔγινε τελεία· ὁ γρύλλος μόνον ἀκούεται καὶ κάποτε κύων, ὑλακτῶν παρρηχόμενον τινά.

..

Ὁ παπᾶ-Ἀνθίμος ἀνεπαύθη μετὰ ἡσυχον συνειδῶν τὴν νύκτα ἐκείνην, ἐνῶ ὁ Ἀνδρέας δὲν ἐκοιμήθη διόλου. Εἶδε πάλιν ζωντανὴν ἐμπρός τοῦ τὴν Ἀντωνίνα τὴν γρηὰ ἐκείνη μετὰ τὰ ἄσπρα

μαλιά καὶ τὸ ἀδύνατον καὶ λερὸ πρόσω-
πόν της καὶ ἀκούει δυνατὰ νὰ βοῖζουν
εἰς τὰ αὐτιά του τὰ κακὰ της λόγια.

— Δὲν σ'ἀγαπᾷ πειὰ ἡ Κατίγκω, ἄλλαξ' ἡ καρδιά της, Ἀνδρέα! Καὶ δὲν τοῦ εἶπε γιὰ ποιόν, δὲν τὸν εἰσέφερε τὸν ἐχθρόν του. Γι' αὐτὸ ὁ Ἀνδρέας δὲν χαίρεται, γι' αὐτὸ εἶνε λυπημένος. Τὴν ἀγαπᾷ πολὺ τὴν Κατίγκω καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν κατηγορήσῃ νὰ τὴν ἐκθέσῃ στὸ χωριὸ ἀπιστῆ καὶ διαστρεμμένη. Δὲν θέλει νὰ πιστεῖσῃ τὰ λόγια τῆς γρηᾶς μάγισσας ποὺ ποιὸς ξεῦρει τί σκοποὺς εἶχε καὶ ὁ λόνος του μεγαλώνει, θεριώνει καὶ τὸν τρώγει ὅταν ἀκοίμῃτο σκευλῆκι.

— Αὐτὴ νὰ μὲ γελάσῃ, αὐτὴ! Δὲν γίνε-
ται, ἔλεγεν· ἔπειτα ὁ πατέρας γιὰ νὰ τοῦ
κάνῃ τὴν πρότασι θὰ ξέρῃ. Μ' ἀγαπᾷ ἡ
Κατίγκω, μ' ἀγαπᾷ... Καὶ τότε ἂν ἡ καρ-
διά της δὲν εἶνε ἴδια πῶς νὰ νῆν πάρω
καὶ νὰ τὴν δυστυχίσω... Ὅχι θὰ γείνῃ
ἡ δική μου, τὴν θέλω, τὴν θέλω... Μὰ ἡ
Ἀντώναινα... ἡ Ἀντώναινα πῶς νὰ τοῦ
πῇ ἔτσι;...

Ὅλη ἡ νύκτα ἐπέρασε μ' αὐτὴν τὴν
ἀνισπῆχίαν. Τὸ πρῶτ' ὁ Ἀνδρέας ἦτον χλω-
μός, πονοκεφαλιασμένος μὲ κόκκινα μά-
τια... Ὁ παπᾶ-Ἀνθιμος ἐγερθεὶς πρὸ τῆς
ἀνατολῆς ἀπῆλθεν διὰ τὸν ναόν. Οἱ χω-
ρικοὶ ὅλοι ἐσυνάχθησαν κατόπιν καὶ ὅταν
ἀπέλυσεν ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ κυρὰ-Κώ-
σταίνα καὶ ὁ μπάρμπα-Κώστας ἐμείναν
πίσω μὲ τὸν παπᾶ, ὁ Ἀνδρέας ἐπροχώ-
ρησε μὲ τὴν Κατίγκω. Ἰδῶς τοὺς ἀφῆ-
κιν νὰ τὰ ποῦν. Δὲν ἔλεγον ὅμως τί-
ποτε· ὅταν ἦλθαν κάτω εἰς τὴν λαγκαδιὰ
μὲ τὰς μεγάλας τῆς φουντωτὲς λιγαριὲς γυ-
ρίζει ἡ Κατίγκω καὶ βλέπει τὸν Ἀνδρέα.

— Πῶς εἶσαι ἔτσι σήμερα, Ἀνδρέα;

— Δὲν εἶμαι σήμερα μόνο...

— Τὸ βλέπω, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἦλθες
εἶσαι λυπημένος ὅταν νὰ μὴν ἤθελες νὰ
γυρίσῃς.

— Εἰγὼ δὲν ἤθελα; ἐγώ; Ἀλλ' αὐτὰ ποῦ
ἄκουσα μοῦ χάλασαν τὴν καρδιά, μὲ σκό-
τωσαν. Δὲν μ' ἀγαπᾷ πειὰ Κατίγκω,

ἄλλος δοῦκλεψε τὴν ἀγάπην σου καὶ μὲ
πλάνως ἐσύ;

— Ἐμείνε βωδὴ ἡ Κατίγκω!...

— Καὶ ἐρχόμουν μὲ τόση λαχτάρα πίσω,
μὲ τόσα σχέδια! Καὶ ἅμα χθὲς μοῦ εἶπεν
ὁ παπᾶς γιὰ σένα, δὲν ἤξευρα τί νὰ τοῦ
πῶ, πῶς νὰ φερθῶ. Τοῦ εἶπα, ὅ,τι θέλει,
μέσα ὅμως μὲ ἔλυνε ἡ φωτιά. Τί νὰ σὲ
πάρω καὶ νὰ σὲ δυστυχίσω.

— Ἀνδρέα! Ἀνδρέα! εἶπεν ἡ Κατίγκω
καὶ ἐκλαυσεν, ὁ Ἀνδρέας στηριζέται ἐκεῖ
ποῦ καὶ τὴν βλέπει, ἐπὶ ὧραν, τὴν πλη-
σιάζει ἔπειτα, τῆς κατεβάζει τὰ χέρια καὶ
τὴν ἔρωτᾷ.

— Μ' ἀγαπᾷς λοιπὸν Κατίγκω;

— Ἀνδρέα!...

— Πῶς λοιπὸν λέει ὁ κόσμος πῶς μὲ
ξέχασες πειὰ, πῶς ἄλλον κυττάζεις;

— Ἡ Κατίγκω ἐπῆρε θάρρος.

— Μὰς ζηλεύουν, Ἀνδρέα! μὰς ζη-
λεύουν!

Ἐπληθύνουν οἱ ἄλλοι, καὶ ἐπροχώρη-
σαν αὐτοί. Ὅλη ἡ ἀγάπη τοῦ Ἀνδρέα
ἐξεχειλίσθη τότε καὶ ἤρχισε νὰ διηγῆται
εἰς τὴν Κατίγκω τὴν βραδυνὴν σκηνήν,
τὰ λόγια τῆς Ἀντώναινας καὶ τὰ βάσανά
τοῦ. Ἡ Κατίγκω τὸν ἤκουε, τὸν ἐδῆλεπε
εἰς τὰ μάτια, καὶ ἡ ἀθωότης της, ἡ εἰλι-
κρίνεια διεσκέδασαν ὅλας τὰς ὑποψίας
τοῦ, δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ διαψεύσῃ τὰ
κακὰ λόγια!

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὅλοι οἱ συγχωρικοὶ
ἐγνώριζον τοὺς ἀρραβῶνας τοῦ Ἀνδρέα
καὶ τῆς Κατίγκω, ἐχάρησαν ἀληθινὰ διότι
ὅλοι τοὺς ἀγαποῦν εἰς τὸ χωριό. Ἡ Ἀν-
τώναινα μόνον δὲν ἐχάρηκε ἀληθινὰ καὶ
ὅταν κατεδῆκε ὅτ' ἡ χώρα τὸ ἔγραψε τοῦ
γυιό τοῦ. Τὴν Κυριακὴν ὠρίσθησαν οἱ
γάμοι. Ἡ κυρὰ Κώσταίνα ἐντύθηκε ἕνα
κατὰ μεταξωτὸ ποῦ εἶχεν ἀπὸ τὰ πα-
λῶ της χρόνια, ὁ μπάρμπα-Κώστας,
τὴν μαδιάν του τὴν φουσκατὴν βράκα
τὰ μυτερά του ὑποδήματα καὶ τὸ ὠραῖον
του, τὸ κατακκόκινο φέσι μὲ τὴ μαύρην
μακριὰ μεταξωτὴν φοῦντα. Ὁ Ἀνδρέας μὲ
τὸ φαρδύ του μαῦρον παντελόνι, τὸ μαῦρον

σακκάκι καὶ τὸν ἄσπρο λαιμοδέτη καὶ ἡ
Κατίγκω, ἡ μελαχροινὴ, ἕνα τριανταφυλλί
φόρεμα ποῦ τὴν ὁμορφαίνει πειδ πολὺ.
Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἦσαν ὅλους τοὺς πο-
λυελαίους. Οἱ ἐπίτροποι ἐκάθηντο εἰς τὰς
θέσεις των καὶ ὁ παπᾶ-Ἀνθιμος εὐλόγι-
σε τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ του ἐν μέσῳ ὁ-
λων τῶν χωρικῶν. Τοὺς ἔρρηξαν μὲ ρύζι,
μὲ κουφέτα τοὺς ἐκαλοτύχισαν, ἔρρηξαν
μερικαῖς τουφεκίαις καὶ ἐπῆγαν σπῆτι
ἔπειτα, ὅπου ὁ παπᾶς τοὺς ἐκέρασεν ὅλους
ἀπὸ κρασί τοῦ κτήματός του.

Εὐτυχία βασιλεύει εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἱε-
ρέως. Εἰς τὸ κτῆμα του ἐνώθηκε τὸ κτῆμα
τοῦ Μπάρμπα-Κώστα ποῦ τὸ ἔδωκε γιὰ
προίκα τῆς Κατίγκω καὶ τὸ καλλιέργει
ὁ Ἀνδρέας καὶ ἐπιστατεῖ ἡ Κατίγκω
εἰς τὸ σπῆτι καὶ μεγαλώνουν μὲ τὴν εὐ-
λογίαν τοῦ Ὑψίστου, ἡ Ἀνεζιώ, καὶ ὁ Κω-
σταντῆς. Ἡ εὐμμορφότερη τοῦ χωριοῦ,
ἡ εὐμμορφὴ Κατίγκω ἐγεῖνε ζηλεμένη
σύζυγος. Καὶ ὁ παπᾶ-Ἀνθιμος καταχα-
ραροῦμενος, δέεται εἰς τὸν Θεὸν δι' αὐ-
τούς. Θὰ εὐτυχίσῃ νὰ ἰδῇ καὶ τὰ ἄλλα του
δύω παιδιὰ καλὰ καὶ ἀποκατεστημένα,
ὁ Θεὸς δὲν θὰ τὴν ἀρνηθῇ τὴν ἐπιθυμίαν
του. Συνάζονται ὅλοι κάθε βράδυ, γύρω
εἰς τὸ μαγγανοπήγαδο ποῦ τὸ σκεπάζει
ἡ μεγάλη κληματαριὰ καὶ διηγεῖται ὁ
μπάρμπα-Κώστας καὶ λέει ἡ Κυρὰ-Κω-
σταίνα καὶ σχεδιάζουν διὰ τὴν αὐριον ὁ
Ἀνδρέας καὶ ἡ Κατίγκω καὶ ὁ παπᾶ-Ἀν-
θιμος, εὐλογοεῖ καὶ εὐχεται. Τὸ μαγγανο-
πήγαδο τρίζει εὐρρυθμῶς, ἡ σελήνη λάμ-
πει ἀργυρᾶ, ἀργυροῦν τρέχει τὸ νερὸν καὶ
ἡ εὐωδία τῶν σχοίνων τοῦ ἀντικρὺ λό-
φου, ἀναμινύεται μὲ τὸ μῦρον τῶν ἀν-
θέων τὰ ὁποῖα ἐπιμελεῖται μετὰ μεγάλης
φροντίδος ἡ Κατίγκω. Ὡς ἐπωδὸς δὲ ἀ-
κούεται ἡ φωνὴ τῆς Κυρὰ Κώσταίνας.

— Καὶ ἡ Ἀντώναινα τὴν ἤθελε γιὰ τὸ
γυιό της!

— Γι' αὐτὸ μοῦ τὴν κατηγοροῦσε, φω-
νάζει ἀπ' ἀντικρὺ ὁ Ἀνδρέας.

ΦΑΚ.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ

ΜΕΣΟΛΟΓΙΑΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐξ μίλια μακρὰν τοῦ μεσολογίου, κ'
εἰς τὸ μέσον τῆς εἰς τὰ ἐνδότερα
τῆς Αἰτωλίας εἰσχωρούσης λιμνοθα-
λάσσης, ἀνακύπτει ἀλιτενὴς καὶ μικρο-
σκοπικὴ ἡ μικρὰ πόλιν τοῦ Ἀνατολι-
κοῦ ἐπὶ μικροῦ νησιδίου, συνδεομένη
ἐκατέρωθεν μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ δύο μα-
κρῶν λιθοκτιστῶν γεφυρῶν. Ἐπὶ Τουρκο-
κρατίας καὶ μέχρι τῆς σήμερον εἰς μὲν
τὸν λαὸν ἦτο καὶ εἶνε γνωστὴ ὑπὸ τὸ
ὄνομα Ἀντελικόν, εἰς δὲ τοὺς ἐγγραμμα-
τούς ὡς Αἰτωλικόν, ἀναδραπυσθεῖσα καὶ
αὐτὴ, ὡς καὶ τόσαι ἄλλαι πόλεις καὶ πο-
λίχναι εἰς τὸ λεξιλόγιον τῆς καθαρευού-
σης. Ἀλλ' ἂν ἀνατρέξῃ τις εἰς τὰ χρο-
νικά τῶν παλαιότερων χρόνων θὰ τὴν
ἀνεύρῃ ἀποκαλουμένην πάντοτε Ἀνα-
τολικόν. Πῶς, καὶ ὅτε, καὶ ὑπὸ ποίου
ἐκτίσθη ἡ πόλις αὕτη ἀγνώστον. Ἐν
ἔτει 1153 ὁ ἐκ Τολέδου Βενιαμὴν ἀναφέρει

ταύτην ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀνατολικόν, ὡς
ὡς εἰκάζεται ἡ κτίσις της ἀνάγεται εἰς
πολλοὺς πρὸ τοῦ Ἀγῶνος αἰῶνας. Πλὴν
τῶν πολλῶν ἄλλων παραδόξων, τὰ ὁποῖα
ἀναφέρουν περὶ αὐτῆς οἱ παλαιοὶ χρονο-
γράφοι, παραδοξώτερον ὅλων εἶνε καὶ τὸ
τοῦ Μελετίου, ἐπισκεψθέντος τὴν χώραν
ταύτην κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης
ἐκατονταετηρίδος. Ὁ ἀγαθὸς γεωγράφος,
μὰς διηγεῖται ὁ Τρικουίτης, βεβαίως ποῦ
ὅτι ἐπὶ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ νησιδίου ἀνε-
δλυζέ ποτε ἐκ τῆς γῆς αἷμα ἀνακοκλά-
ζον, καὶ ὑψούμενον μεθ' ὀρμῆς περισσό-
τερον τοῦ ἐνός πήχεως! Αἱ ἐντόπιοι ὁ-
μως παραδόσεις δὲν ἐξυφαίνουσιν ποδῶς
τοιούτου εἶδους μυθολογήματα, ὅτι εἰ-
ξεύρουν ἐκ παραδόσεως ὅλοι οἱ κάτοικοι
περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ τόπου των,
εἶνε πάντῃ ἀφελὲς καὶ ἀπλοῦστατον.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἔζη ποτὲ εἰς τὴν

Ἐξ ὧ Χώραν, τὸ σημερινὸν Κεφαλόδρυ-
σον, ἐξ οὗ ὑδρεύεται τὸ Ἀνατολικὸν σή-
μερον, πτωχὴ γυνὴ ἐκτεθειμένη ἀδιακό-
πως εἰς τὰς πονηρὰς διαθέσεις τῶν λη-
στῶν τῶν χρόνων ἐκείνων. Τὸ ἀτροφικὸν
ποιμνιον τῆς ἀτυχοῦς γυναικός, καὶ ἡ
πτωχικὴ καλύβη της ἦσαν ὁ κύριος σκο-
πὸς καθ' οὗ ἐβαλλον οἱ λησταί. Οἱ ὀλιγά-
ριθμοι χωριανοὶ της ἦσαν ὅλως διόλου
ἀνίκανοι νὰ τῆς ἐκτείνουσιν χεῖρα βοη-
θείας. Καὶ ἡ πτωχὴ γυνὴ διῆγε τὸν βίον
ὀδυρομένη, ἐν βασάνοις ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτός. Καὶ ὅταν κανεὶς ποῦ εἰς αὐτὸν τὸν
κόσμον πονῇ ἐργηγῶν, εὐκόλως νοεῖται
ὅτι θὰ πονῇ καὶ καθεύδων. Δυστυχῶς ἡ
ἀτυχὴς γραῖα δὲν ἀπετέλει ἐξαίρετον, καὶ
οὕτω μεγάλως ἐτρόμαξε κατὰ τὴν βροχε-
ρὰν καὶ ἀνεμώδη ἐκείνην νύκτα, καθ' ἣν
τὸ πρῶτον παρουσιάσθη κατ' ὄναρ εἰς αὐ-
τὴν μαυροφορεμένη ἡ χάρις της. Παρῆλ-